Ефективна економіка № 1, 2015

УДК 351.82:314.18

О. О. Шевцова,
Викладач кафедри туризму і логістики
Донецького державного університету управління МОН України, м. Маріуполь

РОЗРОБКА КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ПОЛОЖЕНЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОВГОСТРОКОВОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ СТАРОПРОМИСЛОВИХ РЕГІОНІВ

O. O. Shevtsova,
Lecturer in tourism and logistics
Donetsk State University of Management of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Mariupol

DEVELOPMENT OF CONCEPTUAL POSITIONS OF THE STATE REGULATION OF LONG-TERM ECONOMIC DEVELOPMENT OF OLD INDUSTRIAL REGIONS

В роботі розглянуті основні проблеми необхідність державного регулювання економіки. В статті запропоновано в основу формування теоретико-методологічного рівня концептуальних положень державного регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів України покласти синтез ідей державного регулювання і ринкового саморегулювання економічних систем. Побудована схема концептуальних положень державного регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів. У процесі державного регулювання розвитку економіки регіону пропонується розглянути такі рівні: теоретики-методичний, методичний, інструментальний, організаційний рівні. Кожний рівень передбачає узагальнені етапи та основні напрямки роботи.

In this work the basic problems of the need for state regulation of the economy. The article proposed as the basis of formation of theoretical and methodological conceptual positions of the state regulation of long-term economic development of the old industrial regions of Ukraine put a synthesis of ideas of state regulation and self-regulation of market economies. A scheme of conceptual positions of the state regulation of long-term economic development of the old industrial regions. In the process of state regulation of the economy of the region is invited to consider the following levels: theoretical and methodological, methodical, instrumental, organizational level. Each level provides summarized the main stages and directions.

Ключові слова: *старопромислові регіони, державна регіональна політика, довгостроковий розвиток регіонів.*

Keywords: *old industrial regions, national regional policy, long-term development of regions.*

Постановка проблеми. Зважаючи на значний вплив старопромислових регіонів на стан економіки України, необхідна розробка концептуальних положень довгострокового розвитку економіки цих регіонів. Зважаючи на те що сучасна ринкова економіка має постійно регулюватися, необхідність державного регулювання економіки зумовлена неспроможністю ринкового саморегулювання розв'язати низку кардинальних проблем розвитку економічної системи. Сучасна економічна наука вважає регуляцію необхідним чинником нормального функціонування будь-якої економічної системи чи її окремих сегментів. Економіка, яка не регулюється тими чи іншими методами не функціонує в нормальному режимі. Механізм ринкового саморегулювання економічної системи невзмозі повною мірою оптимізувати його розвиток та забезпечити максимальний ефект діяльності його учасників, тому що не в змозі самостійно подолати негативні тенденції, пов'язані з активним впливом інших факторів зовнішнього середовища. Особливості розвитку складних соціально-економічних систем, до яких належать регіони країни, обумовлюють доцільність залучення до процесу діагностики особливої концептуальної методології та спеціальних методів оцінки. Саме тому необхідне формування теоретико-методологічного рівня концептуальних положень державного регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковці, праці яких тим чи іншим чином торкаються старопромислових регіонів, вказують на різні проблеми соціально економічного розвитку, але єдиним для всіх є той факт, що це території з присутністю виробничих потужностей. Старопромислові регіони протягом досить тривалого часу досліджують науковці різних галузей, приміром економісти, соціологи. Зокрема, це роботи Д.Виттлеса, П.Хаггента, А.Фремона, Ф.Перру, К.Бірча, Д. Маккіннона, А. Камберса, О.Мартякова, Н. Сорокіна О. Снігова та інших.

Мета статті – розробка основних концептуальних положень державного регулювання довгострокового розвитку економіки старопромислових регіонів України.

Виклад основного матеріалу. В основу формування теоретико-методологічного рівня концептуальних положень державного регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів України покладено синтез ідей державного регулювання і ринкового саморегулювання економічних систем.

Побудована схема концептуальних положень державного регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів представлена на Рис 1.

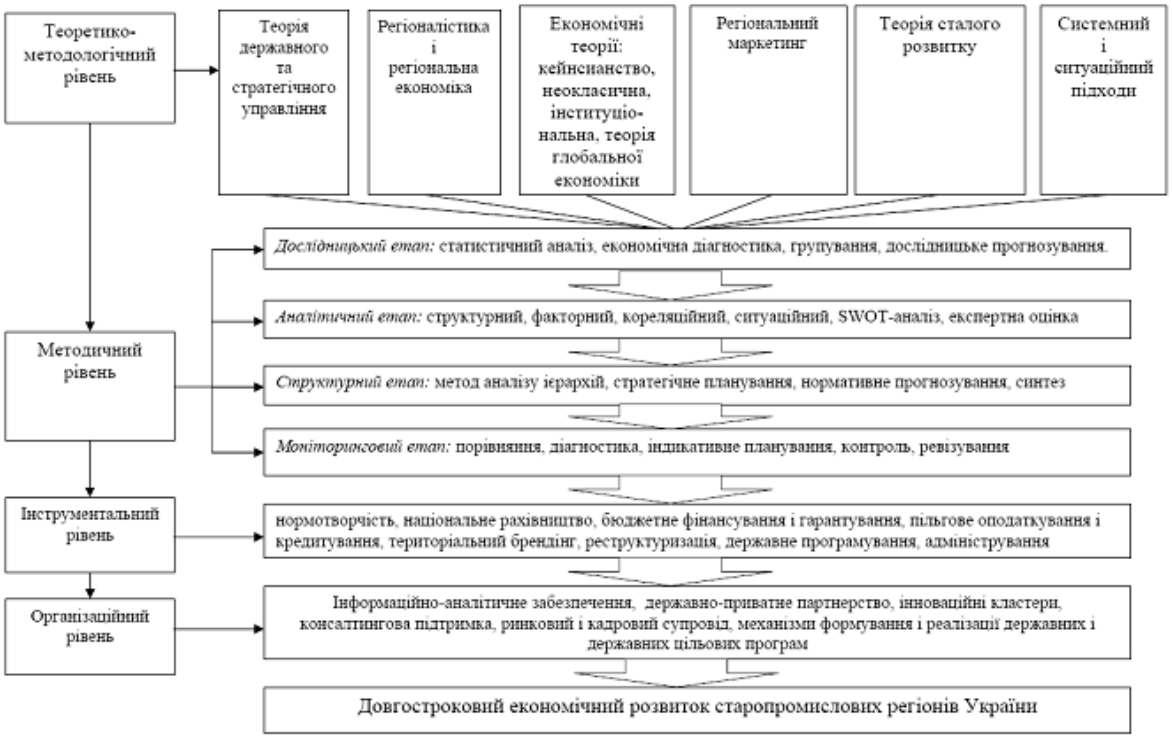

Рис. 1. Концептуальні положення державного регулювання довгострокового економічного розвитку
старопромислових регіонів України

У процесі державного регулювання розвитку економіки регіону необхідно виділити чотири узагальнених етапи:

Процес дослідження є першим етапом на методичному рівні вивчення концептуальних положень державного регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів. Головним завданням цього етапу є проведення експериментальних перевірок висунутих пропозицій. Для вирішення головного завдання необхідне проведення розрахунків економічного характеру. В процесі дослідження необхідно вивчити та зіставити отримані цифрові дані між собою та з іншими даними, необхідно провести їх узагальнення. Проведення такого статистичного аналізу може дати багатогранну характеристику проведення державної регіональної політики. Основна мета такого аналізу полягає у виявленні закономірностей, виявленні впливу одного явища на інше.

За допомогою групувань можна вирішити такі важливі взаємопов'язані завдання, як виділення різних соціально-економічних процесів, можна дослідити структури масової сукупності, можна вивчити взаємодію між територіями різного соціально-економічного становища. Останньою ланкою на досліднечькому етапі є прогнозування. Основою дослідницького прогнозування є: статистичний аналіз, економічна діагностика та групування розрахованих даних. В процесі передбачення та аналізу ситуації в майбутньому важливо правильно визначити ступінь ризиків, з якими пов’язана реалізація прийнятих рішень.

Наступним етапом на методичному рівні є проведення аналітичної роботи. В процесі визначення концептуальних положень державного регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів можна сформулювати головні елементи, які характеризують етапи аналітичної роботи: вивчення і попередня оцінка досягнутого територією рівня; вимірювання взаємозв'язку показників і факторів та визначення на цій основі причин розбіжностей планових і фактичних показників; підсумкова оцінка, підрахунок резервів підвищення ефективності господарювання.

Аналітичний етап передбачає перевірку вихідної інформації, її систематизацію, здійснення комп'ютерної обробки інформації, забезпечення порівняння досліджуваних показників, виявлення закономірностей і окремих тенденцій розвитку територій.

Аналітичний етап відбувається за допомогою проведення експертних оцінок, структурного, факторного, кореляційного, ситуаційного та SWOT-аналізів. Вивчення причин динамічних змін показників і їх відхилень від плану, з'ясування причин негативних явищ і хиб у роботі аналізованої території, встановлення невикористаних можливостей щодо поліпшення господарської діяльності є основним завданням аналітичного етапу.

Наступним етапом методичного аналізу є структурний. Структурний етап являє собою процес проектування ситуації яка здатна вирішити досліджувану проблему регіону. У процесі проектування відбувається вибір елементів процесу та складання алгоритму функціонування як самої ситуації так і складових її компонентів. Сам процес проектування реалізується на підставі інтуїції і досвіду розробок аналогічних механізмів. Реалізація структурного етапу здійснюється за рахунок проведення метода аналізу ієрархій, стратегічного планування, нормативного прогнозування та синтезу.

Нормативне прогнозування особливе своєю логікою дослідження. В основі технології розробки нормативного прогнозу лежить необхідність провести оптимізацію, вибрати найкращій варіант з можливих даних за раніше заданими критеріями. Нормативне прогнозування є попереднім етапом і необхідною передумовою науково обґрунтованого планування, прогнозування і проектування та проводиться безпосередньо за пошуковим прогнозом на основі інтуїтивного логічного мислення. Нормативний прогноз орієнтований на визначення альтернативних шляхів вирішення проблем, виявлених прогнозним пошуком, шляхів досягнення конкретного ідеалу.

Важливою функцією прогнозування є можливість розуміння історичної перспективи, допомога визначити напрям розвитку на тривалий час, можливість правильно орієнтуватись у міжнародних подіях і тим самим служити виробленню обґрунтованої стратегії й тактики.

Ієрархічне представлення складної проблеми є надзвичайно дієвим способом вирішення проблем регіону. Необхідно визначити локальні пріоритети та методи їх отримання. Провести оцінювання послідовності тверджень експерта. Та побудувати алгоритм синтезу пріоритетів.

Побудова матриці попарних порівнянь, а саме побудова ієрархії дозволяє побачити проблему з різних боків. Після оцінювання послідовності тверджень експерта та розрахунки локальних пріоритетів ієрархії необхідно провести розрахунок глобальних пріоритетів альтернатив. Задача про вибір найкращого методу державного регулювання економічного розвитку старопромислових регіонів.

Проведення синтеза розуміється як здійснення своєрідного логічного прийому за допомогою якого можливо сполучити в одне ціле розчленовані в аналізі окремі частини наявної проблеми.

Моніторинговий етап є завершуючим етапом в процесі методичного дослідження. В процесі моніторингового контролю необхідно провести комплекс, повторювальних довгострокових контрольних процедур, які мають бути спрямовані на оцінку державного регулювання економічного розвитку. Необхідно дослідити позитивні тенденції та відхилення із метою внесення коректівів і прийняття управлінських рішень [4].

У випадку державного регулювання економічного розвитку старопромислових регіонів можна виділити такі методи моніторингу як порівняння, діагностика, індикативне планування, контроль, ревізування.

Порівняння показників моніторингу із запланованими дає можливість побачити, наскільки правильними були адміністративні рішення, допомагає відкоректувати, переглянути методи, форми та способи діяльності [6, с.4].

Моніторинг базується на діагностиці. Діагностика — це кількісна оцінка і якісний аналіз педагогічних процесів, явищ тощо за допомогою спеціально розроблених наукових методів. Форми діагностики: анкетування, тестування, опитування, спостереження, складання рейтингу тощо[6, с.6].

Територіальне індикативне планування дозволить сформувати і реалізувати скоординовані, взаємовигідні і прийнятні для усіх учасників індикативні плани, які формуються згідно з науково обґрунтованими стратегічним пріоритетами і цілями розвитку територій регіонів, із залученням дієвих механізмів державного регулювання, державно-приватного партнерства [1]. При розробці методики формування індикативних планів і програм територіального розвитку необхідно враховувати ієрархію і залежність базових документів різних рівнів.

Методика формування індикативного плану старопромислових регіонів, що забезпечує його повноту і об'єктивність, повинна ґрунтуватися на базових принципах безперервності планування, пріоритетності і цілеспрямованості, системності, комплексності, адаптивності, наукової обґрунтованості та ефективності, субсидіарності, балансу інтересів; локальних принципах соціальної спрямованості, мінімізації ризику, професійної відповідальності, легітимності, відкритості та інформованості [5, с.121], системному і комплексному підходах; просторовому, тимчасовому і порівняльному аналізі у рамках моніторингу регіонального розвитку.

Контроль, перевірка і ревізування діяльності є особливими методами в процесі моніторингу державного регулювання економічного розвитку старопромислових регіонів. Вдосконалення роботи усіх етапів та методів методичного рівня відбуватиметься за рахунок:

- Поліпшення діяльності суб'єктів держави та громадянського суспільства по встановленню, зміні, призупиненню і скасуванню правових норм, їх систематизації, а саме встановлення норма творчості.

- Забезпечення стабільної роботи національного рахівництва в масштабах держави, що забезпечить корегування економічних процесів з боку держави яке повинно базуватися на достовірній та оперативній інформації наявних показників для вимірювати обсяг виробництва;

- Одержання коштів із державного та місцевих бюджетів на виконання функцій загальнодержавних, муніципальних органів та забезпечення діяльності бюджетних організацій. Кожне окреме бюджетне підприємство, організація або установа отримує кошти лише з одного бюджету — це один зі специфічних принципів бюджетного фінансування.

- Підтримування розвитку бізнесу через спрощення системи оподаткування та пільгового кредитування. Особливу увагу слід приділити створенню ефективних та дієвих механізмів підтримки та захисту саме малого підприємництва з боку держави та стимулювати його розвиток, необхідно зменшувати податкове навантаження та надавати пільгові кредити.

З метою створення економічного сприяння стимулів для ефективного здійснення науково-технічної та інноваційної діяльності держава може використовувати фінансово-кредитні і податкові важелі, а саме: створення інноваційних фондів, систем страхування науково-технічної діяльності, пільгове оподаткування і кредитування.

- Створення суспільного клімату, який би підвищував привабливість території як об'єкта інвестування і як середовища життєдіяльності, створення брендингу території.

Успішність брендингу території безпосередньо впливає на: забезпечення стійкого і привабливого іміджу території, підвищення її впізнаваності; формування споживчого уявлення про унікальність; подолання дефіциту ресурсів; залучення туристів; поліпшення інвестиційної привабливості; нарощування господарського потенціалу; вступ до міжнародних організацій; трансляцію регіональних досягнень та ініціатив; підвищення державного престижу та ін.

- За рахунок цілеспрямованих змін структури регіону і державних органів які до неї входять та здійснюють її функціонування, у зв'язку з впливами, з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища. Цей процес можна назвати реструктуризацією.

- За рахунок державного програмування економічного розвитку регіону. Реалізації планових цілей держава може орієнтувати економіку регіонів на регулярний і комплексний вплив відповідно варіанту соціально-економічного розвитку в рамках ринкового механізму [11].

- За рахунок адміністративних методів державного регулювання економіки регіону. Це інструмент прямого впливу держави на діяльність суб'єктів ринку. Їхні ознаки: прямий вплив державного органу або посадових осіб на дії виконавців через встановлення їхніх обов'язків, норм поведінки та віддавання розпоряджень; безальтернативний вибір способів розв'язування завдань, варіанта поведінки; обов'язковість виконання наказів, розпоряджень; відповідальність суб'єктів господарювання за ухиляння від виконання наказів. Цей метод передбачає переважно силовий тиск, жорстке підпорядкування, команди, штрафи, покарання [12].

Наведені інструменти формують на організаційному рівні концептуальні положення державного регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів України. Розкривають форми і засоби забезпечення взаємодії учасників у процесі реалізації державного регулювання.

Першим концептуальним положенням державного регулювання є інформаційно-аналітичне забезпечення. Від якості якого залежить безпека не лише таких загальних об'єктів захисту як держава, суспільство, народ, а й будь-якого іншого об'єкту захисту, меншого за масштабом значення - недержавна юридична особа, громадянин тощо.

Формування ефективного та адаптованого до сучасних реалій інформаційно-аналітичного забезпечення має основуватися на концепції побудови інформаційно-інтелектуального суспільства та зважати на вимоги щодо якості вхідної й вихідної інформації [9, с. 183]. Аналізуючи інституціональне забезпечення розвитку інформаційного суспільства, а також інформатизації державного управління як одного з його основних напрямів, слід зазначити, що сьогодні відчувається необхідність наукової розробки теоретичних основ інформаційно-аналітичної діяльності інформаційної політики [2, с. 290, 3, с.49].

Робота органів інформаційно-аналітичного забезпечення державної влади має негативний характер, а саме розділ завдань серед різних підрозділів інформаційного та аналітичного характеру. Саме тому раціональна побудова єдиної системи інформаційно-аналітичного забезпечення передбачає вдосконалення форм і методів організації інформаційно-аналітичної діяльності.

Державно-приватне партнерство як альтернативний спосіб відновлення та модернізації національної економіки є наступним концептуальним положенням державного регулювання. Досвід провідних країн світу показує високу ефективність державно-приватного партнерсва як форми взаємодії держави та бізнесу і саме тому є актуальним. Великого фінансування потребують усі проекти, потужним джерелом яких може стати приватний бізнес. Застаріла інфраструктура негайно потребує значних капіталовкладень. Через світову кризу держава не в змозі самостійно забезпечити всі підприємства необхідним новим обладнанням з урахуванням науково-технічного прогресу. Державне-приватне партнерство є головним стимулом для спільної роботи та об'єднання фінансових зусиль держави та приватного сектора.

Характерною ознакою сучасної інноваційної державної регіональної політики є інноваційний кластер. Світова практика показала, що кластеризація економіки обумовлює і справляє вирішальний вплив на процеси посилення конкурентоспроможності та прискорення інноваційної діяльності. В цьому полягає новий економічний феномен, який дозволяє протистояти натиску глобальної конкуренції [7].

З урахуванням світових тенденцій прискорення інноваційного розвитку промисловості та структурних перебудов в промисловому секторі економіки необхідне постійне оновлення технологій з урахуванням інновацій та науково технічного прогресу. Постійна увага з боку держави повинна приділятися науково-дослідним та науково-конструкторським розробкам. Необхідно докорінно змінити виробництво та підвищити його ефективність задля входження у світову економіку, суттєво зміцнити свої позиції на зовнішніх ринках, увійти до числа лідерів світового експорту [3, с.154].

В теперішній час українському виробництву нагально необхідно перейти від традиційної промислової політики до сучасної. Особливо це актуально для старопромислових регіонів України. З урахуванням вітчизняних та закордонних тенденцій до найефективнішим заходом активізації інноваційної діяльності в національній економіці є кластерний підхід до реалізації інноваційної політики.

При добровільному об'єднанні фірм, підприємницьких структур у певній сфері підприємництва, технологічно пов'язаних між собою формується інноваційний кластер. За допомогою цього виникає мережа спеціалізованих постачальників, основних виробництв і споживачів, з'єднаних між собою технологічними ланцюжками, а також їх взаємодія з наукою, освітою, фінансуванням, стратегією уряду [8, с.5].

Кластери можна охарактеризувати як мережі виробників сильно взаємозалежних фірм, включаючи наявних спеціалізованих постачальників, пов'язаних один з одним у доданій вартості ланцюга виробництва. Основою створення кластерів є економічні зв'язки, що базуються на

довгострокових контрактах і здійснюються шляхом вертикальних і горизонтальних взаємодій між різними бізнес-суб'єктами та їх постійної [3, с.155].

Наступним концептуальним положенням державного регулювання є консалтингова підтримка. Міцне конкурентне становище та подальший розвиток регіонів неможливо забезпечити у випадку концентрації ними своєї діяльності виключно на внутрішньому ринку та на вітчизняних замовниках. Мається на у вазі продукція яка виготовляється на даній території. Необхідна належна взаємодія і підтримка внутрішнього та зовнішнього консалтингу. Що стосується другого то тут важливо активізувати участь України в міжнародному аутсорсингу. Для цього необхідно працювати над підвищенням рівня кваліфікації персоналу які працюють у інформаційно-телекомунікаційній та транспортній інфраструктурі, інформаційних, комп'ютерних, телекомунікаційних, космічних, авіаційних послугах, послугах з досліджень та розробок. Додамо, що це сприятиме не тільки розвитку консалтингового сектора, але й приведе до синергетичного ефекту комплексного розвитку вітчизняних послуг в системі міжнародних економічних відносин [10,с.172].

Реалізація цих процедур значно посилить маркетинговий потенціал та конкурентоспроможність вітчизняних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та сприятиме розвитку регіонів України. Важливим завданням державної політики розвитку консалтингу в системі є також побудова єдиного інформаційного простору з вирішенням проблем удосконалення його основи – інфраструктури – за економічними напрямами, пов'язаними з швидким зростанням ролі інформаційної індустрії в економіці; технологічними, що відповідають сучасним досягненням; організаційними, що передбачають вдосконалення організаційної структури та систем управління; правовими, які передбачають регламентування консультаційних процесів [10,с.174].

Якісне складання концептуальних положень державного регулювання розвитку старопромислових регіонів України прямим чином залежить від адміністративно-управлінького сектора, а саме від кадрового потенціалу.

Сучасна модель розвитку людського потенціалу не забезпечує необхідних кількісних та якісних характеристик трудових ресурсів. Застарілі форми організації праці, несучасний менеджмент, поганий стан технологій виробництва й технічного оснащення, не адаптованість до сучасних тенденцій ринку ведуть за собою низьку негативних явищ таких як міграція кваліфікованої робочої сили за кордон, відтік працівників з легального сектору економіки в нелегальний.

Державні регіональні органи повинні розглядати процес навчання і підготовку кадрів як складову інноваційного процесу, а витрати на їх підготовку розглядати як довготермінові інвестицій, необхідні для ефективної роботи підприємств, галузей і регіонів. Робота держави повинна бути націлена на генерацію перспективних науково-технічних новацій та пошук шляхів і методів їх практичної реалізації в інноваційній діяльності.

На теперішній час значного поширення набули механізми формування і реалізації державних і державних цільових програм, які зумовлені здебільшого участю органів державної влади та місцевого самоврядування в житті регіонів. Формування і реалізація державних і державних цільових програм повинне відбуватися в площі об'єднання спільних зусиль усіх учасників. А саме влади, депутатського корпусу рад різних рівнів, науки, громадських організацій, територіальних громад. При об'єднанні зусиль повинна відчуватися спільна ідея і кожен з учасників повинен робити все можливе задля її досягнення.

Необхідно відмітити, що залучення організацій громадського руху чи структури приватного типу, які мають фінансові ресурси та кваліфікований персонал, можуть значно допомогти у реалізації державної програми.

Необхідним є врахування об'єктів державної політики, тобто соціальних прошарків, груп, організацій, окремих громадян, на яких вона поширюється, впливаючи на їх поведінку, цінності й позиції.

Однією з визначальних умов досягнення програмних цілей є створення ефективного організаційно-економічного механізму управління формуванням та реалізацією програми. Органи управління програми створюють на стадії, яка передує її розробці. Вони виконують повний управлінський цикл. Економічний механізм включає методи визначення та використання економічних важелів, виділення фінансових та матеріально-технічних ресурсів і розпорядження ними, оцінку й стимулювання діяльності виконавців.

В умовах обмеженості фінансових ресурсів фактор фінансування реалізації державних і державних цільових програм стоїть дуже гостро. Державні цільові програми носять, як правило, довгостроковий характер, тому у цьому контексті необхідне впровадження дієвого середньострокового та перспективного бюджетного планування. Важливим є зосередження уваги на її експертно-аналітичному забезпеченні, розробленні методології її аналізу, виробленні механізму моніторингу її впровадження та критеріїв оцінки ефективності її реалізації.

Висновки. Таким чином можна зробити висновки, що старопромислові регіони мають великий вплив на стан економіки України, і саме тому вони потребують розробки концептуальних положень довгострокового розвитку економіки цих регіонів. Було доведено що регіональна економіка не в змозі самостійно здійснювати ринкове регулювання. Механізм ринкового саморегулювання економічної системи не в змозі повною мірою оптимізувати його розвиток та забезпечити максимальний ефект діяльності його учасників, тому що не в змозі самостійно подолати негативні тенденції, пов'язані з активним впливом інших факторів зовнішнього середовища. Саме тому в основу формування теоретико-методологічного рівня концептуальних положень державного регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів України було запропоновано синтез ідей державного регулювання і ринкового саморегулювання економічних систем. Побудована схема концептуальних положень державного регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів представлена.

Список використаної літератури

1. Мордовцев О. С. Основи формування індикативного плану адміністративного району [Електронний ресурс] / О. С. Мордовцев // Ефективна економіка. – 2014. – № 7. – Режим доступу : http://www.economy.nayka. com.ua/?op=1&z=3189.
2. Попов В. Д. Информационная политика : учебник / Под общ. ред. В. Д. Попова. – М : Изд-во РАГС, 2003. – 463 с.
3. Почепцов Г. Г. Коммуникативные технологии XX века / Г. Г. Почепцов. – М, 2000. – С. 49-66.
4. Приходько В. М. Моніторинг якості освіти і виховної діяльності навчального закладу : Навчально-методичний посібник для вчителя / В. М. Приходько. – Х : Вид. група «Основа» : «Тріада +», 2007. – 144 с.
5. Сильвестров С. Экономическая политика развития и индикативное планирование / С. Сильвестров // Общество и экономика. – 2007. –№ 11/12. – С. 119-137.
6. Сімеонова В. М. Технологія проведення різних видів моніторингових досліджень. Прийняття управлінських рішень щодо здійснення моніторингу та результатів їх проведення (з досвіду роботи адміністрації та педагогів гімназії) / В. М. Сімеонова. – Кіровоград, 2012. – 9 с.
7. Соколенко С. І. Інноваційні кластери – механізм підвищення конкурентоспроможності регіону [Електронний ресурс] / С. І. Соколенко // Полтавська ОДА, GTZ Круглий стіл «Формування та розвиток регіональних кластерів як один із інструментів підвищення конкурентоспроможності регіону». – Режим доступу : http://ucluster.org/sokolenko/2008/07/innovacijny-klastery-mexanyzm-pidvyshhennya-konkurentospromozhnosti-regionu.
8. Соколенко С. І. Кластер дає шанс / С. І. Соколенко // Урядовий кур'єр. – 2009. – № 18. – С. 5-23.
9. Степанов В. Ю. Державна інформаційна політика: проблеми та перспективи : монографія / В. Ю. Степанов. – Х : Вид-во «С. А. М.», 2011. – 548 с.
10. Васильків М. В. Тактичні механізми та засоби розвитку консалтингу в системі зовнішньоекономічної діяльності транскордонного регіону [Електронний ресурс] / М. В. Васильків // Вісник Хмельницького національного університету. – 2014. – № 4, Т. 1. – Режим доступу : file:///C:/Users/komp/ Downloads/Vchnu_ekon_ 2014_4(1)__33.pdf.
11. Фартушна А. І. Державне програмування економічного розвитку [Електронний ресурс] / А. І. Фартушна // Актуальні проблеми розвитку управлінських систем : досвід, тенденції, перспективи : IV студ. наук.-практ. конф., 23 квітня 2009 р.; зб. тез. – Режим доступу : http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2009-1/doc/33.pdf.
12. Чистов С. М. Державне регулювання економіки [Електронний ресурс] / С. М. Чистов А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін. – К. : КНЕУ, 2000. – 316 с. .– Режим доступу : http://www.shram.kiev.ua/lib/ 922_39_1_2_index.shtml.

References

1. Mordovtsev, O.S. (2014), "Bases of formation of the indicative plan of the administrative district", *Efektyvna ekonomika*, [Online], vol. 7, available at: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3189 (Accessed 27 June 2014).
2. Popov, V.D. (2003), *Informacionnaja politika* [Information policy], RAGS, Moscow, Russia.
3. Pochepcov, G.G. (2000), *Kommunikativnye tehnologii XX veka* [Communicative technologies of the twentieth century], Aspect Press, Moscow, Russia .
4. Prykhod'ko, V.M. (2007), *Monitorynh iakosti osvity i vykhovnoi diial'nosti navchal'noho zakladu* [Monitoring the quality of education and educational activities of the institution], Osnova, Kharkiv, Ukraine.

5. Sil'vestrov S. (2007), “Economic development policy and indicative planning”, *Obshhestvo i jekonomika*, vol. 11/12, pp. 119-137.

6. Simeonova, V.M. (2012), *Tekhnolohiia provedennia riznykh vydiv monitorynhovykh doslidzhen'. Pryjniattia upravlins'kykh rishen' schodo zdijsnennia monitorynhu ta rezul'tativ ikh provedennia (z dosvidu roboty administratsii ta pedahohiv himnazii)* [Technology different types of monitoring studies. Managerial decision making implementation monitoring and results of their conduct (from the experience of the administration and teachers of the gymnasium)], Blitz-inform, Kirovograd, Ukraine.

7. Blog Stanislava Sokolenko Vnedrjaja klasternuju model' v ukrainskih regionah (2008), “Innovatsijni klastery – mekhanizm pidvyschennia konkurentospromozhnosti rehionu”, available at: http://ucluster.org/sokolenko/2008/07/innovacijny-klastery-mexanyzm-pidvyshhennya-konkurentospromozhnosti-regionu (Accessed 4 January 2011).

8. Sokolenko, S.I. (2009), “Cluster gives a chance”, *Uriadovyj kur'ier*, vol. 18, pp. 5-23.

9. Stepanov, V.Yu. (2011), *Derzhavna informatsijna polityka: problemy ta perspektyvy* [State information policy: problems and prospects], S.A.M., Kharkiv, Ukraine.

10. Vasyl'kiv, M.V. (2014), “Tactical tools for the development of consulting in the system soundname activities cross-border region”, Herald of Khmelnytskyi national university, [Online], vol. 4, no. 1, available at: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/ pdf/ekon/ VKNU-ES-2014-N4-Volume1_214.pdf (Accessed 25 Aug 2014).

11. Fakhovi vydannia Kharkivs'koho rehional'noho instytutu derzhavnoho upravlinnia Natsional'noi akademii derzhavnoho upravlinnia pry prezydentovi Ukrainy (2009), “Derzhavne prohramuvannia ekonomichnoho rozvytku”, available at: http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2009-1/doc/33.pdf (Accessed 4 January 2011).

12. Elektronna bezkoshtovna internet onlajn Biblioteka (2000), “Derzhavne rehuliuvannia ekonomiky”, available at: http://www.shram.kiev.ua/lib/ 922_39_1_2_index.shtml (Accessed 4 January 2011).